



Gaspar Józef Hipolit Cegielski (1813-1868)

"Nauka i studia"

Gaspar Józef Hipolit Cegielski urodził się 6 stycznia 1813 roku w Ławkach koło Trzemeszna. Ojciec Michał pochodził ze zubożałej szlachty. Dzierżawił folwark Ławki. Matka Józefa z Palkowskich była osobą wykształconą. To jej, jak pisze Marceli Motty, "Hipolit był winien wszystkie dobre skłonności i poczucia". Naukę w szkole średniej rozpoczął dość późno, w wieku 14 lat. Najpierw uczył się w Trzemesznie. Gdy miał 17 lat został przyjęty do trzeciej klasy Gimnazjum Św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Za wyniki w nauce Cegielski kilka razy otrzymywał roczną nagrodę. We wrześniu 1835 roku Hipolit zdał wieloczęściowy egzamin kończący naukę w gimnazjum. Niebawem udał się do Berlina aby tam na uniwersytecie studiować języki klasyczne. W 1840 roku, po pięciu latach nauki Cegielski skończył studia dysertacją doktorską. Pracę zadeedykował Janowi Mottemu - profesorowi Gimnazjum Św. Marii Magdaleny.

"Praca naukowa i pedagogiczna"

Po powrocie do Poznania otrzymał posadę profesora w Gimnazjum Św. Marii Magdaleny gdzie wykładał język polski, grekę i łacinę. W roku 1841, 6 października odbył się ślub Hipolita z Walentyną, córką prof. Jana Mottego.



Walentyna z Mottych Cegielska
żona Hipolita (1823-1859)



Prof. Jan Motty

W 1843 roku został wydany podręcznik autorstwa Cegielskiego - "Gramatyka języka greckiego". Kolejne lata skierowały pracę naukową Cegielskiego w kierunku badań literatury. Swój kult dla Adama Mickiewicza wyraził w książce pt. "Nauka poezji" wydanej w Poznaniu, w 1845 roku. Stała się ona cennym podręcznikiem i przewodnikiem po języku i literaturze ojczystej.

"Hipolit Cegielski jako fabrykant"

Nagły zwrot w życiu Cegielskiego przyniósł rok 1846. W Galicji wybuchło powstanie. W Wielkopolsce policja wpadła na trop spisku, w wyniku czego został aresztowany Ludwik Mierosławski i Karol Libelt. W działalność tę zaangażowani byli też uczniowie Gimnazjum Św. Marii Magdaleny. Wydano nakaz by wychowawcy przeprowadzili rewizję w mieszkaniach uczniów. Cegielski sprzeciwił się temu poleceniu, w wyniku czego został natychmiast zawieszony w czynnościach nauczyciela, a następnie 23 kwietnia 1846 roku zwolniony z pracy. W ten sposób Hipolit Cegielski, wybitny pedagog, autor podręczników szkolnych, rozpraw naukowych z zakresu lingwistyki i pedagogiki zakończył karierę nauczycielską.

W końcu lipca 1846 roku Cegielski udał się na siedmiodniową praktykę do Berlina. Tam, w znanej firmie Jakub Ravene-Söhne uczył się współczesnego marketingu. 30 września 1846 roku wynajął Cegielski w "Bazarze Poznańskim" lokal i otworzył sklep o nazwie "Handel Żelaza". Myślał i działał w sposób twórczy, wykazywał nadzwyczajną ruchliwość, prężność i pomysłowość. Trudne początki, a zwłaszcza chroniczny brak gotówki zmuszały Cegielskiego do posunięć na granicy ryzyka. Jednak logiczna konsekwencja działań, silna wola i ogromna pracowitość zaczęły wkrótce procentować. W 1849 lub 1850 roku urządził Cegielski przy ul. Woźnej warsztaty naprawcze narzędzi rolniczych, w których zaczął produkować proste

narzędzia typu radła i pługi, a nawet wozy. W 1855 roku, 1 lutego powstała przy ulicy Koziej 7 fabryka narzędzi i maszyn rolniczych. W październiku 1858 roku kupił Cegielski dwuhektarową parcelę za miastem, na której w rok później stanęła odlewnia, a w 1860 roku kuźnia. Cegielski Był praktycznym orędownikiem pracy organicznej. O wyjątkowej pozycji fabryki Cegielskiego w historii Poznania i Wielkopolski zadecydował fakt, że była to jedna z pierwszych polskich fabryk w zaborze pruskim, która skutecznie potrafiła przebić się przez niemiecką konkurencję. Cegielski stał się symbolem przemian okresu, kiedy to społeczeństwo poznańskie zaczęło się przekształcać w nowoczesne społeczeństwo kapitalistyczne. Mimo, że Cegielski pochłonięty był bez reszty pracą w swojej fabryce i organizacjach społecznych, znajdował również czas na pracę naukową w obszarze swoich humanistycznych zainteresowań.



Lokomobila wyprodukowana w HCP,
stojąca przed bramą na terenie
zakładów.



Maszyna parowa Cegielskiego
w Muzeum Rolnictwa
w Szreniawie koło Poznania

Niespodziewana śmierć przeszkodziła w realizacji dalszych planów. Jak pisze Zdzisław Grot, "nieopatrzny w listopadowej porze dozór robót nad gazometrem, spowodował silne przeziębienie, z którego wywiązało się zapalenie płuc". Tej choroby wycieńczony organizm pięćdziesięcioletniego mężczyzny nie wytrzymał. 30 listopada 1868 roku Hipolit Cegielski zmarł.